

GEDİZ

AYLIK MANİSA HALKEVİ

DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

İlköğretimde Çalışmalarımız

23 - Nisan - 1946

Çocuk ve Egemenlik!

Manisa Genel Kitaplığından

Bazı Eserler

Bazı Önemli Mezar Taşları

İster, İster!.. (Şiir)

Tetkik Seyahatları

Manisa Ovası ve

Şehrin Sit Vaziyeti

Nisan Ayı İçinde Evimiz

Çalışmaları

İSMET İNÖNÜ

KARLIDAĞ

NACİ TÜGEN

İ. PARMAKSIZOĞLU

M. ÇAĞATAY ULUÇAY

NAZMİ BAYÇIN

NECMETTİN YALÇIN

KAZİM ÖZSES

KARLIDAĞ

SAYI : 91

30/NİSAN/1946

Cilt: 8

III

Halkevleri Bibliyografyası

Halkevlerine ve Halkodalarına yararlı kitapları tanıtmak amacıyla C. H. P. Halkevleri Bürosunca üç ayda bir yayınlanan BİBLİYOGRAFYA Dergisinin gördüğü geniş ilgi sebebiyle, 75 Kuruş fiatla, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarıyla, Ankara'da AKBA Kitabevi'nde satışa çıkarıldığını memnuniyetle öğrendik.

Okuyucularımıza sağlık veririz.

GEDİZ

Yazı İşleri Direktörü
M. Çağatay Uluçay

Sayı: 91 30/NİSAN/1946
AYLIK
MANİSA HALKEVİ DERGİSİ

İmtiyaz Sahibi
M. Azmi Önakin

İLKÖĞRETİMDE ÇALIŞMALARIMIZ

1945 YILI ilk öğretim çalışması da, bazı bölgelerde güç şartlar içinde geçti. Genel olarak, çalışmalar, her yerde muvaffak oldu. 1944 programında geri kalmış olan illerimiz, eksiklerini tamamladılar. Adana, Kars, Antalya ve Edirne valilerimize, bu gayretleri için teşekkür borçluyum. Köy okullarında başarılan eserler: 875 yeni okul yapısı, 851 değişiklik ve eklemeler yapılarak vücuda getirilen okul yapıları, hepsi 1756 yeni okul demektir. Bunların hepsinin işlikleri ve öğretmen evleri vardır. Bu maksatla, 741 yeni işlik, 993 yeni öğretmen evi yapılmıştır. Bu suretle, şehirlerde ve köylerde, ilkokullarımızın sayısı 14981 i buluyor. Ve bütün ilk okullarımızın öğrenci yekûnu 1357200 dür.

Geçen seneden, 100.000 öğrenci bir artma kaydediyoruz. Bu sayı, şimdiye kadar yapılmış büyük gayretlerin neticesidir ve öğrenim çağında bulunan çocuklarımızın yüzde

Yazan:

İSME T İNÖNÜ

altmışını okula ve öğretmen kavuşturmuş bulunmamızın ifadesidir. Köylerde okulları, işlik ve evleri vücuda getirmek için harcanan gayretler, milletimizin öğünç duyacağı önem ve ölçüdedir. Yüksek devlet memurları ve eğitim mensuplarından, köy muhtarı ve ihtiyar heyeti üyelerinden bir çok arkadaşlarım, gayretleriyle temayüz etmişlerdir. Köylü vatandaşlarım, okullarını vücuda getirmek için, canla başla çalışmışlardır. Köylü vatandaşların gösterdikleri anlayış ve himmet, köylerimizi kalkındırmak için düşündüğümüz bütün tedbirlere sevk ve cesaret vermektedir. Köylü vatandaşlarıma, ilkokul meselesini halletmek için harcadıkları himmetten dolayı,

takdirlerimi ve teşekkürlerimi söylemek borcumdur.

Açılan köy okulları içinde, 578 i, bölge okuludur. Bu okullar, içinde bulunduğu köy için ilkokul ve muhiti için pansiyonlu veya pansiyonsuz olarak, teknik okul olmak üzere düşünülüyor. Bu bakımdan, işlikleri ve teknik vasıtaları daha geniş tutulacaktır. Eksikliklerin süratle tamamlanmasını yakından takib ediyoruz. Daha şimdiden, köylerimizde, beş senelik ilk öğretimi bitirdikten sonra, teknik öğretime de devam eden, 13 500 e yakın öğrenci bulunduğunu haber almakla memnun olduk. Köylerimizde teknik öğretim için bölge okullarına bağladığımız ümitlerin, yakın zamanlarda, göze çarpar bir hale gelmesini bekliyoruz.

Önümüzdeki yaz, köylerde, yeni bir çalışma devri başlıyor. Bir çok illerimizde, programı gerçekleştirmek için, geçen senelerden hazırlıklı davranılmıştır. Bu yıl da yapılacak işler çok önemlidir. Bitirilerek içine girilecek 2000 e yakın köyde yapı işleri olacaktır. İlgililer, işin ehemmiyetini kavrayarak ve illerce tertiplenen on yıllık plânları gereği gibi uyguluyarak, hazırlıklarını iyi tntarlarsa, ancak o zaman güçlükler kolay yenilir Enstitüler, gezici yapı ekipleri vermek için, gene çok gayret harcıyacaktırlar. Bu işte, valilerimizin ve millî eğitim teşkilâtımızın, motörlü vasıtalarla birinci derecede önem vermelerini tavsiye ederim. İller, ilk öğretim yapılarında ve teftişlerinde motörlü vasıta kullanmayı esas tutarlarsa, çok iyi neticeler alırlar. Bunu tecrübe etmiş olan iller, memnundurlar. Henüz denememiş olanların, gayret etmelerini isterim. Enstitülerin tedarik ettikleri az miktarda vasıtalar, geçen senelerde çok kıymetli oldu. Bu sene de, Ticaret Bakanlığının yardım etmesi yerinde olacaktır.

1945 sonbaharında, beşinci sınıflardan aldığımız mezun sayısı, 89 600 dür. Üç sınıflı öğretmen okullarının öğrencileri ayrı olmak üzere, 89.600 mezunu, 1.032000, yekûndan almış oluyoruz. Bunu beş sınıfa bölersek, nazari olarak 200 bin çocuk mezun almış olacaktık. İlk öğretim devrinde, öğrencilerimizden yüzde 50 den fazla fire veriyoruz. Her yıl, bu mesele üzerinde duruyorum. İlköğretim sırasındaki devam için, memleketin her köşesinde ilgi uyandırmaya çalışıyorum. Aldığımız netice azdır. Kız çocuklarımızın, ilk öğretimin sonuna kadar devamları içinde her zaman şikâyetimiz vardır; bu devam meselesi üzerinde karşılaştığımız güçlüklerle uğraşmaktan bıkağımızı zannetmek, yanlıştır. Bu meseleyi, her resmî memurumuzun şuuruna hakkedinceye kadar ve her vatandaşıımızın anlayışını tamam uyandırınca kadar, uğraşacağız.

Memleketin ilerlemesi ve kalkınmasında başlıca bir âmil saydığımız bir sade konuyu, anlatamamış olmamızı asla kabul etmiyorum. Gelecek seneler için, iller, ilceler, bucaklar ve köyler için, ayrı ayrı, ilkokula devam cetvelleri tutturacağım; ve ilk sınıfa başlayan çocuğun, beşinci yıl sonuna kadar devamını bütün memlekete takib ettireceğim. İlkokulda devam meselesi, benim işlerimin içinde başlıca bir meselemidir.

Köy okulları yapısının, yer yer, türlü güçlüklerini biliyor ve işitiyorum. Mesele ile yakından ilgili olan bölgelerde, her halin özelliğine göre, isabetli tedbirler alınmaktadır; bizim büyük ve devamlı bir işimiz olan ilk öğretimde, köylerin gayretlerini ve ihtiyaçlarını takib etmek borcumuzdur. Ancak, vatan daşlarımız köyde ilkokul meselesinin bugünkü kanunla uygulanmasına, ehemmiyet ve azimle devam olunacağından emin olmalıdırlar; bu

sırada, köylülerimize, enstitülerden, valiliklerden ve merkezden gerektikçe türlü şekilde yardımlar daima düşünülmüştür, düşünülmektedir.

Millet hayatını ilgilendiren her büyük meselenin, siyasî partilerde uğraşma konusu olması tabiidir; bunca yıllık tecrübeden sonra, köylerde ilk öğretimi az zamanda gerçekleştirmek için, bir usul bulduk. Hevesle ve azimle bunu takib ediyoruz. Yeni siyasî partilerin, ilk öğretim işinde takib olunan usule ve gayretlere karşı vaziyet almamalarını, memleketin kültürü menfaatine, çok sevinçle karşıladım.

İlk öğretim işinin başarılmasında, hepimizin birbirimizin gayretini teşvik etmemizde, yalnız fayda vardır; bu takdirlerimi söylerken, ilk öğretim meselesinde halkı aldatıp avutma yolunu tutan propagandacılara karşı, çok acı duyduğumuzu söylemek de vazifemdir. İlk öğretim meselesinin bir demagojiye kurban edilmemesi için, bütün kuvvetimizi kullanacağız. Pek az yerlerde, ilk öğretime, ilkokul yapılarına karşı. Hükûmet aleyhine propaganda olsun diye, türlü şeyler söylenildiğini işitiyorum. «Şehirleri okullarını Devlet yaptırıyor; köylerinkini köylüler yapıyor. İlkokul yapmak çok güzel bir şeydir ama, fakir köylü bunu nasıl yapsın?» gibi sözler, işittiklerim arasındadır; böyle söyleyecek adamlar, hükûmet politikasına karşı propagandadan zevk alanlar arasında daima bulunabilir. Vatandaşlarımızı, bunların samimî olmıyan aldatıcı zehirlerine karşı uyandırmak isterim. Zaten biraz dikkat ederlerse, bu propagandaların, çok zaman herhangi bir siyasî partinin fikir kaynağından değil, köylünün cahil kalmasında öz menfaati olanlardan geldiğini h e m e n göreceklerdir.

Köylünün kalkınması, bizim için yaşama meselesidir. Köylünün okumuş yazmış, teknik öğretime girmiş, esir hayatından kurtularak toprak sahibi olmuş olması, her halde gerçekleştirmeye azmettiğimiz meselelerdir. Tek dereceli seçim yapmak ve milleti idare edecek olanları çoklukla takdir etmek yetkisi, vatandaşlara pek ağır sorumlular verir.

Bu yetkinin vatana faydalı olarak kullanılması, kadın erkek, bütün vatandaşların, hiç olmasa ilk öğretimlerinin tamam olmasına bağlıdır. Onun için, ilk öğretim, ve onun yapı, öğretmen ve devam gibi türlü meseleleri, millî varlığımızın temel meseleleridir. Bu meselede, partilerin, birbirimizin gayretini kesecek değil, destekleyip arttıracak surette hareket edeceklerini ümid ederim.

Şehirlerdeki ilkokul eksikliği tamamlamak meselesi, açık duruyor. Bunun eksikliği, kendini hissettirmeye başladı. Teşviklerimizle ilk sınıflara gelen çocuklar, yapılar almadığından, tamam yerleşemiyorlar. Şehirlerdeki ilkokullar için, özel tedbirler almağa mecburuz. Şehirlerin, ilkokul çağına gelen çocuklarına, bir bina gösterememelerini anlamak güçtür. Zaten, şehirlerdeki aydınlarımız, ilk öğretim meselesini ehemmiyetli tutmuş olsalardı, bu dâva bütün memlekette şimdiye kadar sürüklenmezdi. Hakikat budur ki, Büyük Meclisin kanun teşebbüsü ile, köylerde ilköğretim ümitli bir yoldadır.

Şehirlerdeki ilkokul ihtiyaçlarının tamamlanması için, hanunî tedbirlerin alınması da artık gecikemez bir hale gelmiştir. 1946 senesinde, köy okulları yapı işlerinde, daha kolay durumda olacağımızı umuyorum; ve bütün memleketin, ilkokul mezunları olarak, sevinecek rakamlar elde edeceğimizi düşünüyorum. Umduğumun gerçekleşmesi nisbetinde, vatandaşlarımızla beraber, bahtiyar olacağım.

(ULUS'tan)

BU YIL da 23 Nisan günü, doğan güneş, dünyanın en bahtiyar yavrularının, cihanın en mutlu ülkesinin bayramını kutluladı. Al bayraklarımız, altın ışıklarla yıkanırken, caddeler, yollar, bahçeler, okullar marş sesleri, boru ve trampet teraneleri ile sarsılıyordu. Sokaklara dökülen halk; neş'eli yüzlerle bayraklarımızın yükseldiği gök kubbeye, hayat kaynağı olan güneşe, baharın gür ve feyizli yeşilliklerine, hulâsa, yurdun ovasına, dağına, taşına coşkun bir muhabbet ile bakıyordu. Şimdi her göz, aşkların en temiz asili olan vatan sevgisini aksettiren bir aynadır.

Neden bugün bu kadar sevinçliyiz? Bu bayramı niçin bu derece derin bir muhabbetle seviyor ve kutluluyoruz?

Çünkü bu bayram, genç Türk cumhuriyetinin mukaddes iki hayat kaynağından kuvvet almaktadır. Bunlardan biri 24 yıl önce Türk devletinin kurulan meclisi, idare ve irade yeridir. Bu arada, aynı yıl, 1 Nisanda dünyanın en asil ve kahraman komutanı olan İsmet İnönü'nün kazandığı eşsiz zaferden doğmuştur. O zamandanberi biz Türkler medeniyet dünyasında, zaferler yolunda büyük işler yapacağımıza inanmış bulunmaktayız. İlerileme programlarımızın ilham ve hareket kaynağı, 1920 baharında meydana çıkmıştır.

Ebedi Şef Atatürk, 1920 yılının imanını ebedileştirmek için, yapılan devrimleri genç Türk nesline emanet ederken şöyle diyor:

«Muhtac olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur!»

O büyük adam, bu güveni ortaya atarken, bu milletin yüksek kabiliyetini, onun parlak tarihine dayanarak, takdir etmişti. O yılın üzerinden yuvarlak hesap çeyrek asır geçti. Şimdi o sözlerin isabetini, 23 Nisanın niçin en büyük bayramımız olduğunu daha vuzuhla görmekteyiz. İhtiyar dün-

ya, ikinci bir badire atlattı. 6 yıl süren amansız, çetin bir harp bütün cihanın nizamlarını bozdu. Hortlıyan istila ve terör zihniyeti, hürriyetsever milletlere büyük azaplar çekti. İşte bu ateş tufanıyla yalnız bir ülke, her türlü tehlikeden masun kaldı. Bu müstesna durumu sağlayan Mehmedciklerimizin süngülerinden tutunuz da, tarlada çalışan ihtiyar adama, henüz okula başlamış olan yavrulara varıncaya kadar bütün milletin azmi ve imanı 24 yıl önce kazandığımız İnönü zaferlerinden ve 23 Nisan günü Ankarada toplanan milletin iradesinden doğmuştur.

Bunun içindir ki, bu mukaddes bayramın kökü, Türk milletinin kalbindedir ve orada yaşıyacaktır. 23 Nisan bayramının ikinci kuvvet ve iman kaynağı, Türk gençliği ve Türk çocuğudur. Yapılan inkılaplar daima ilerideki nesilleri hedef tutar. Bu inkılapların yaşaması ve yeni zihniyetin devamı, ancak yeni nesillerin kalbinde tutuşan aşk ve imanla mümkün olur. İşte bu hakikati bilen Büyük Ata, Türk milleti ile birlikte yarattığı devrimi ve onun eserlerini «Türk istikbalinin evladı»na emanet etmiştir. O, bir insanın ömrünü, milletin hayatı ile mukayese için şu veciz sözü söylemişti: «Benim naçiz vücudum bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türk inkılabı, Türk cumhuriyeti ilelebed payidar kalacaktır.»

İşte onun payidar kalacağına inandığı bu cumhuriyet, her yıl bir parça daha kuvvetle, dünya milletlerinin, barışın ve demokrasinin bayraktarı olduğunu bütün âleme inandırmaktadır.

Bu mutlu günlerimizi onun da bizim gibi fani olan bu gözlerle görmesini isterken, ye'se kapılmıyalım. Çünkü o, bizim içimizde yaşamakta, bizim gözlerimizle görmekte, bizimle birlikte sevinmektedir. Bu ebediyen böyle devam edecektir.

— Karlıdağ —

BUGÜN 23 Nisan, çocuklar dünyasının heyecanına kendimizi kaptırmış bulunuyoruz. Çocuk önünde hissiz insan kalbi, çocuğu saadet bilmiyen aile ocağı ve çocuğa ilgi göstermiyen insan tanımıyoruz.

Yaşamak istiyen milletler çocuklarına karşı ilgisiz olmanın ulus hayatına ne büyük felâketler getirdiğini acı tecrübelerle artık anlamış bulunuyorlar.

Çocuklarını muasır medeniyet dünyasının terbiye esaslarına göre yetiştirmemiş ve kalplerine ulusal duyguyu aşılamamış milletlere yer yüzünde hayat hakkı yoktur.

Son yüzyıllarda yurdun çocuklarını ihmal etmiş olan Osmanlı devletinin acıklı sonucunu pek kanlı sahnelerle temizledik.

Geçmişin bu acı hatırasından ibret alan Cumhuriyet Türkiye'si vatan yavrularına şefkat dolu kucaklarını açmış ve varlığının bekasını ruhlarda görüp bu uğurda sonsuz gayretler harcaması en büyük ülkü edinmiştir.

Her yıl bu gayretin meyvasını görmek, bu dâvanın önemini tazelemek ve neş'eli yavrularımız yanında kimsesiz çocukların durumlarına dikkatimizi çekmek için Ulusal Egemenlik günü Çocuk bayramı ve bunu takip eden günleri Çocuk haf-

tası olarak kutluluyoruz.

Kendi yavrularıyla beraber yoksul yavrulara da şefkat ve yardımını esirgememiş olan yurttaşlara ve bu dâva uğrunda çalışan Çocuk Esirgeme yurtlariyle okul yardım kollarına sonsuz şükranlarımızı sunarız.

Çocuklar insanlığımızın aynasıdır.

Türk'ün ulusal egemenlik idealini, Atanın kanmaz yurt aşkını İnönü'nün sarsılmaz iradesini gelecek nesillerin bağına daha ateşli bir insan halinde çocuklarımız götürecektir.

Bilmeliyiz ki: Evlatları olduğumuz şanlı atalar silsilesinin hatırasını nasıl saygıyla anıyorsak, onlardan bizim damarlarımıza geçmiş olan namus, şeref, hürriyet ve vatan duygularını nasıl başımızın tacı, alnımızın akı olarak koruyorsak, bu atalar mirasıyla beraber bizim duygularımızı ve emellerimizi de koruyacak ve yarının büyük milletine götürecektir. olanlar umut yüklü çocuklar ordusu olacaktır.

Ey alınlarında masumiyetin şülesini, göz bebeklerinde büyük milletin saadetini, damarlarında tanırsal Türk kudretinin tohumlarını taşıyan Türk çocukları!

Bayramınız kutlu, gönünüz şen, alın yazınız ak olsun!

Manisa Genel Kitaplığından bazı eserler

II

İsmet PARMAKSIZOĞLU
Kitapsaray Müdürü

2 --- Düne-t al Fusaha fi hakk-ı medrese-t al - Fuhha

SMANLI İmparatorluğunun yapıcılığı ve medenî inkişafı bakımından bugün abide olarak zamanımıza kadar gelen cami, medrese, sebil, han, hankah, hamam, çeşme vesairenin tarih ve inşa seyirlerini mimarlarının risalelerinden, kitabelerinden siyasi tarihler içindeki kayıtlardan, vakfiyelerinden ve arşiv malzemesinden tesbit etmek mümkün olduğu gibi, bazan da bizzat bina- nın kuruluş ve inşası esnasında vaki olan ahvali izah eden tarihçeleri de vardır. (1) İşte yukarıda ismini yazdığımız Düne-t al Fusaha kurucusunun Türk olmamasına ve kurulduğu yerin Türk ırkı- nın pek sevdiği fakat uzun asırlara rağmen bir türlü Türkleştiremediği ve bilakis asırlarca o yöne göçen Türklerin Arablaştığı bir toprak olmasına karşılık mimarî zihniyeti ve fikrî düşüncesi mu- hakkak asrının Osmanlı zihniyetile beslenmiş bir medresenin inşası hakkında yazılan tarihçedir.

Bugün Türk medeniyetinin bir mümessili ola- rak topraklarımızdan çok uzakda ve Arab kültürünün yıkılmayan büyük merkezi Kahirede medeniyeti- mizin yadigarı olarak yaşayan bu medresenin ku- rucusu Darüssade ağası Osman ağa bir zencidir. Fakat nasıl ki yine aynı ırktan olan Gazanfer ağa nın medresesi İstanbulun en kıymetli eserlerinden biri olarak saklanıyor ve hörmet görüyorsa, bu gün bizden çok uzakta olan bu eserde ve eserin banisi Osman ağada bizim kalbimizde aynı hör- meti taşıyan bir eser ve şahıs olarak yaşı- yacaktır.

30 Yapraklık ufak bir tarihçe olan bu eser bize tarihimize için az çok malumat vermektedir.

(1) Mualâ Nur-ı Osmaniye caminin inşası hak- kında yazılan tarihçe. Bak: Tarih-i Osmani encümeni mecmuası, sene: 1335-1336; tefrika: Tarih-i cami-i şerif-i Nur-ı Osmaniye.

6

Yazarı olan Kasım al-Bağdadi medresenin inşası hakkında kaç kantar kireç, kaç araba taş kulla- nıldığını bildirmiyorsa da Mahmud I. zamanında Kahire şehrinin kültürel yapısı ve oradaki Os- manlı kolonisinin yaşayışı hakkında az çok ma- lumat vermektedir. Eser bu cihetten sosyoloji ve kültür tarihimize ufak çapta y a r d ı m etmiş oluyor.

Osman ağa heyeti diye bileceğimiz bu imar kümesi şu binaları ihtiva etmektedir:

- 1— 19 hocreli bir medrese
- 2— Mescid
- 3— Mekteb
- 4— Kütüphane
- 5— Sebil
- 6— Bağçe ve fiskiye
- 7— Su dolabı
- 8— Hamam
- 9— Kiler
- 10— Matbah (mutfak)

Dürre-t al - Fusahanın vaziyeti :
Manisa Genel Kitaplığı
Muradiye kitapları

No. 1544

İsmi: Dürre-t al Fusaha fi hakkı medr se t al - Fuhha

Yazan: Kasım al - Bağdadi

Dil: Türkçe

Yazı: Nesih

Tezhib: Kırmızı - mavi cedvel

Ölçüsü: 215X162 / 135X95

Yaprak: 30 satır: 13

Cild: Tam meşin

Nereden geldiği: — Yok

Müstensihi ve istinsah tarihi: Yok

Başlan- Bagr, ban tab'ı çemen pervera bu veç- giç : hile hamı-i anber sara kılınmışdır ki. Bu fakir-i ahkar al-hüddam.

Sonu: Ve faiz-i destmaye-i esvebe-i fayika ile hatm ve arayış kenar-ı seccade olmuş- lardır Temmet.

"Düne-t al -Fusaha,, nın envonteridir:

1B: Dibacı

3B: Medresenin inşası hakkında padişahın emri

6A: Bab-ı saadetmeab beyanındadır

8A: Derun-i medresede saye-i muallâ revak olan on dokuz hocre beyanındadır

9B: Hamam-ı bedi al-nakş beyanı

12A: Kütübhone-i enver beyanındadır

12B: Dolab-ı saadet yab beyanıdır

17B: Kilar-ı bereket envâr tarifi beyanındadır

18A: Matbah-ı Amirenin tarifi beyanındadır

19A: Bağçe ve fiskiye evsafı beyanındadır

21B: Mekteb-i şerif-i tenvir beyanındadır

24A: Meşveret-i ulume

25B: Sebil-i saadet mil tarifi beyanındadır

27A: Mücadele-i müderrisin-i Asude nişin.

GEÇEN SAYIDAN DEVAM

Sıra	Sa.	İ S İ M	DİL
33	43B	Çaldıran cenginden sonra Şah İsmail-i Saferi merhum Sultan Selim taf sürh'a gönderdiği namedir, ilçileri Dimetokad: habs olunup cevap - ı name ile mukayyed olmamışlardır	Farsca
34	45A	Merhum Sultan Süleyman hanın cami'i şerifi itmama irişdikde tehniyet için Şah Tahmasfından gelen namenin suretidir.	»
35	48A	Merhum Sultan Süleyman zamanında merhu n Hıseki sultana Şah Tahmasfın hemşiresinden gelen namenin suretidir	»
36	50A	Merhum Sultan Süleyman Tabeserah Acem Şahı ile sulhe rıza virdikde mez- burdan gelen namenin suretidir ki nakl olundu	»
37	53A	Rıstempışayı Şah Tah nasfın oğlu Muhammed Hâ lakindenin lalasından gelmiştir	»
38	55B	Merhum Sultan Süleyman han tıb sürh'a Hindistan palışığı Humıyan Şahdan Galatahı Seyyid Ali Cebeli ile gelen mektubdur ki Hacı Muhammed Lari inşasıyledir.	»
39	56B	Sulif-al mezkûr Seyyid Ali Cebeli ile Tahmasb şah lar gelen name suretidir	»
40	58A	Merhu n ve mağfurleh Sultan Süleyman hanı Sınorkanlı hakimi Burak H. gelmiştir	»
41	59B	Şehzade Sultan Beyazid Konya muharebesinden mî chezim olup Acem sırhad- dine dâhil oldukda Şah Tahmasb lar Kanduya gelen istinâlemin dir.	»
42	60B	Badehu Şah Sultan Bayezidi ve oğullarını habs idüb ve ademlerin kırab Arz-ı Rum paşa kethudası ile taraf-ı sultan Süleyman hana gönderdiği namenin suretidir	»
43	62B	Badehu Mar'aş paşası Ali paşa ile ve kapucı başı Hasan ağa ile Şah canibinden padişah tarafına gelen namenin suretidir.	»
44	66B	Mar'aş Begler begisi Ali paşa ve kapucı başı Hasan ağa yediyle ve Allahvıran Aka nam ilçi ile Şah tarafından şehzade sultan Selim hana varid olan namenin suretidir ki tahrir olundu	»

7

Bazı Önemli Mezar Taşları

II

Öğ: M. Çağatay ULUÇAY

(Geçen sayıdan devam)

8 -- Seyyid Hafız:

19 ncü asırda yetişen bilgilerden olduğu halde, hakkında, mezar taşında yazılı olan bilgiden başka bir şey bilmiyoruz. İvaz paşa mezarlığında gömülmüştür; 15 C. sene 1244

(23-12-1828) de ölmüştür:

- 1— Hüvel baki
- 2— Okıya bir fatiha rahmeten ilâlemin
- 3— Duruğu cennet ola fi makam-ı mübin
- 4— İlâhi ravza-i cinan ıyle makamın
- 5— Mekâtib hocası Seyyid Hafız
- 6— Ömer efendi el-ma'ruf ruhuna
- 7— El-fatiha fi 15 C. sene 1244.

9 -- Cihanzade Mustafa Ağa:

Karaosmanoğullarından önce; Aydın ve çevresini, muhassıslık ve mütesellimlik suretiyle idare eden, Cihanzade ailesindendir. 5 Muharrem 1253 (11-4-1837) de Manisa'da ölmüş ve mezar taşı kitabesi Sermed tarafından düşürülmüştür. Bu tarihlerde, bu zatın Manisa'da işi nedir? Ne suretle ölmüştür? Maalesef sicillerde buna ait bir malumat yok. Mustafa Ağanın mezarı, İbrahim Çelebi mezarlığındadır, kitabesi de şöyledir:

- 1— Hüvel hallak ül-baki
- 2— Yazık bu hanedan-ı Aydın idi
- 3— Bulub Mir Mustafa namiyle şöhet
- 4— Vefasız olduğunu bu cihanın

- 5— İden ziyaret alsun bundan ibret
- 6— Günahı var ise mahşer gününde
- 7— Heman hak eylesün lütfiyle rahmet
- 8— Diküb bir taş Sermed tarihin yaz
- 9— Cihanzade cihandan ıtdi rihlet

Sene 1253 fi 5 M.

10 -- Mustafa Hamid bey:

Şeyh ül-islâm Sıdkı zadenin oğludur. Manisada kadı naibi iken 20 N. 1264 (20-8-1848) de öldü ve Karaköy mezarlığına gömüldü:

- 1— Hüvelbaki
- 2— Şeyh ül-islâm-ı esbak
- 3— Merhum Sıdkı zade
- 4— Efendi mahdumu şabıka
- 5— Mekke-i Mükerreme kadısı elhac
- 6— Mustafa Hamid Bey
- 7— Efendinin ruhiyyün
- 8— El-fatiha

Sene 1264 fi 20 N.

11 -- Abdullah Nuri Efendi:

Mahkeme başkâtibi Feyzullah efendinin oğludur. Medreseyi bitirdikten sonra mahkeme kâtibi ve babasının ölümünden sonra da başkâtib oldu. Abdullah Nuri efendi; mezartaşına göre, ilmi seven bir insandır, bilim sahasında Manisa'ya iyilikleri dokunmuştur. Bundan ötürüdür ki 21 Ş. 1268 (11-8-1852) de ölünce âdetâ Manisa mateme

- 45 71B Ba'dehu sultan Bayezid ve oğulları katli ve Ali ağaya teslim olundukda Şah Tahmasb kendü dest-i hattı ile şehzade Selim hana gönderdiği mektubdur
- 46 72A Ba'dehu Şah Tahmasbdan mezbur Tebbet ağa nam ilçi ile şehzade sultan Selim hana gelen namenin suretidir
- 47 76B Nail-i rütbe-i cennet mekâni merhum ve mağfur sultan Selim sani cülüş ettikde Acem şahı olan Tahmasbdan gelen tehniyet name-i mergub-ı bedi-al üslûb dur ki tahrir olundu
- 48 104A Mengli Giray han merhum sultan Bayezide mektub gönderüb bab-ı gazanın seddine sebep-i ayat-ı beyinatdan ya ahadiş-i ebeviyyeden bir hükm-i kavi bulunmuş ise işaret oluna deyu sual eyledikte sultan Bayezid tabe sürah Seyyidi beği meclis-i hassa davet idüb mektuba cevap tesvid ittirüb hatt-ı hümayun ile beyaz idüb gönderdiği suretidir
- 49 105A Merhum Sul.Selim canibinden geylân hakimine gönderilen Mısır fetihnemesidir
- 50 106B Asitane-i devletde kayın makam vezir Musa paşa hazretlerinden Kırım hanı olan Bahadır giray hana gönderdikleri mektub suretidir ki reis - al küttab Abdullâh efendinin tesvididir
- 51 111A Merhum Sulian Muhammed han tabe sürah canibinden Buhara hakımı Abdullâh hana yazılmıştır
- 52 113B Vezir-i azam serdar-ı mükerrrem taraf-ı bahis şerêflerinden Tatar hana yazılmıştır
- 53 115A Merhum cennet mekân sultan Ahmed han canibinden Özbek hanı Abd-al baki hana yazılan mektubdur.
- 54 117A Merhum ve mağfur Sultan Murad han zamanında Özbek hanına irsal olunan namedir ba musvede-i nişani Muhammed efendi
- 55 122A Bu canibden Hindistan padişahına gönderilen namedir ki sabıkası defter emini olan Sıdkı efendi musvedde etmiştir
- 56 125A Sadr-ı azam Mustafa paşa hazretlerinin canibinden Hind padişahının vezrine yazılan mektubdur ki sabıkan reis-al küttab olan Abdullâh ef. musvedde etmiştir
- 57 147A Sadr-ı azam Mustafa paşa hazretlerine Hind padişahı oğlu sultan Muhammed Dara şükûh gönderdiği mektub-ı muhabbet üslûbudur fi sene 1053
- 58 127B Sadr-ı azam Mustafa paşa hazretleri tarafından Hind padişahı oğlu Dara şükûha yazılan mektubdur ba musvedde-i Abdullâh efendi
- 59 128A Acem Şahından ilçi geldikte bu name-i hümayunu reis-al küttab Abdullâh efendi tahrir ve inşa eyleyüb fakia gönderilmemiştir.
- 60 131B Merhum cennet mekân Sultan Murad han Bağdadı feth ittikten sonra vakı olan sulh name suretidir.
- 61 138B Acem şahı canibinden gelen mektubun cevabı vezir-i azam tarafından yazılmıştır
- 62 138B Acem şahı tarafından ilçi çıkarmak için vezir-i azam taraf. şaha yazılan namedir
- 63 141A Vüzeranın birinden Acem şahı Şah Abbasa yazılmıştır
- 64 142B Vezir-i azamdan Acem şahına cevapname tahrir olunmuştur
- 65 146A Vüzeranın biri Acem şahına gönderdiği mekâtib ve nameden biridir ki naklolunur
- 96 147A Okçu zade efendi inşa idüb cennet mekân Sultan Muhammed tabe sürah zaman-ı meymenet iktiranlarında Şah Abbasa irsal olunan name-i hümayunun suretidir beyn-al ahali makbuldür
- 67 151A Bu mektub-ı belâgat üslûb dahi merhum ve mağfur Okçu zade inşasıdır ki Acem şahına gönderilmiştir.

Türkçe

Farsca

Türkçe

Farsca

Türkçe

— Devamı gelecek sayıda —

bürünmüştür, bu hususta halkın tercümanı olan şair Hilmi, mezar taşına şunları yazıyor:

- 1— Bay-ü Geda Magnisa'nın cümlesi erbab-ı mesalih ağladı
- 2— Böyle bir ehl-i maarif gelmemiş elhaç Feyzullah efendi zadedir şöhreti
- 3— Ah sen kâtib efendi dediler fatiha ihdasına her kes başladı
- 4— Hilmi'ye hüzn ile düştü böyle bir tarih-i tam
- 5— Gitti Hayfa Hayf Seyyid Abdullah Nuri Ef.
- 6— Serkatib merhum ve mağfur elhaç Feyzullah Ef.
- 7— Zade Abdullah Nuri efendinin ruhiyçün fatiha
- 8— Sene 1262 fi 21 Ş.

12 -- Karafakih Mehmed Sai Efendi:

Çocuklarının deyişine göre aslan Aksekilidir, Hadimi zadeden icazet alub Manisa'ya gelmiş ve Çeşnegir müderrisi olmuştur. Muhtelif eserleri var imiş istiklâl savaşında Nişancı kütüphanesinde yanmıştır. Ailelerinde bir divanı varsa da, göremedim, divanı yanmamıştır. Âlim efendi, şair Ahmed Es'ad efendi, Evliya zade Ali Riza efendi ile muasırdır. 1275 (1858-1859) da öldü, Paşa mezarlığına gömüldü, erkek evladı yoktur, kızlarının kocaları ve çocukları bu gün de bu adı muhafaza ederler; Adalet Bakanlığı, Hukuk işleri umum müdürü B. İsmail Haki Karafakih ile, Evkaf başkâtibi Keşfi Karafakih'in torunlarıdır.

Mezartaşı kitabesi şöyledir:

- 1— Ehl-i ilmin rehberi fazlu kemalin ma'deni
 - 2— Namdaşı fahr-ı âlem Mehmed Sai be-nam
 - 3— Çeşnigirde neşri ilme bezli himmet iyleyüb
 - 4— Feyz ü ilmiyle müşerref olmuşken has u am
 - 5— Akıbet sürdü ecel sehpaşını sakı-ı dehr
 - 6— Ruh-ı yakinen ola manzilgehi dar üsselâm
 - 7— Fahr-i âlem ruz-ı mahşerde olsun ana şefi
 - 8— Aff-i gufran ile ihsan iylesün rabb il enam
 - 9— Fatihahan ba duaguyı dedi tarihini
 - 10— Azmedüb Sai efendi kıldı ridvanı makam
- Mezartaşı, Paşa mezarlığından müzeye nakledilmiştir.

13 -- Hacı Evliya zade Ali Riza Ef.

Manisa'nın, geçen asırda yetiştirdiği, en büyük bilginlerindendir. Şair ve bilgin Ahmed Es'ad efendiden sonra Manisa müftisi oldu, bu ödevi 30 seneden fazla yaptı. 8, c. 1301 de Manisa'da öldü.

M. G. e

İSTER. İSTER!

Nur olup zulmete akamıyorsan

Eksiği nerede aramak ister

Misk olup etrafa kokamıyorsan

Kendini iyice taramak ister..

Hissetmek istersen bir çağlayanı

İçinde bir damla su olmak ister

Dertli bir kavalı anlamak için

Çobanın ruhuna dost olmak ister.

Volkan duyayım dersen, kalbinde

Küçücük bir zerre olmak ister

Kelâbek gibi bahara bakmak için

Tabiat zevkiyle yaşamak ister.

Her insan kalbinde olanı duyar

Zerk için elemi öldürmek ister

Kalbinde keleş hissi duyarsan

Yalnız konacak penbe gül ister..

Nazmi BA YÇIN

Ali Riza Efendi zamanında, Manisa Osmanlı imparatorluğunun, en büyük ilim merkezlerinden birisi olmuştur. Bir sürü talebe yetiştirmekle kalmamış, aynı zamanda eser de bırakmıştır. Ali Riza Ef. nin değerli bir hattat olduğu da, Manisa müzesinde mevcut olan levhalarından anlaşılıyor. Manisa'lılar, Hacı Ali Riza Efendi ve emsali ile; bu memleketin kültür hayatına yaptıkları geniş alandaki hizmetlerinden dolayı; daima iftihar edecekler ve adlarını saygı ile anacaklardır.

Evliya zadelere mezarlığı, Nişancı paşadır. Bu mezarlıktaki Ali Riza efendinin, mezar taşında, şu mütevazı satırlar vardır:

- 1— Hüvel hayyül baki
- 2— Manisa müftisi Evliya
- 3— Zade Fakahetlü elhaç
- 4— Ali Riza Efendinin
- 5— Ruhiyçün Fatiha
- 6— Sene 1301 fi 8 c.

— S O N —

TETKİK SEYAHATLARI

I

Yazan: NECMETTİN YALÇIN

1937 YILINDA Akhisarın Beyoba köyünde bulunuyordum. O zaman İstanbulda oturan ve çok iyi tanıdığım muhterem bir zat-tan (*) aldığım bir mektupda Manisa ve Akhisara bağlı bulunan köyleri şöyle bir dolaşmak istediği ve buna bir türlü imkân bulamadığından bahisle benden bazı malûmat ve bir çok kitapların aranmasını rica etmişti.

Mahallî tetkik ve araştırmalara meraklı olduğum halde ben de bir türlü fırsat bulup ta kendi etrafımı gezemiyordum, Bu aziz dostun kıymetli mektubu beni harekete geçirdi, daha doğrusu kamçıladi. Bu münasebetle şirin Manisanın birçok köylerini excümle Kumkuyucak, Kemikli dere, Sancaklı Bozköy ve Akhisara tâbi Beyoba, Yatağan, Arabacı bozköy ve Bakır köylerini gezmiş, bir çok malûmat toplamıştım.

Bunlardan yalnız Bakırköyüne ait olan kısmını tarihî rüyalarından Evliya Çelebinin meşhur bir rüyasile beraber evvelce (Gediz) in kıymetli sahifelerinde yer almış ve devam edilmeden öylece kalmıştı.

Muhterem arkadaşımın 18/9/1937 tarihli mektubunda: (Sizin bulunduğunuz Beyoba'sına ben de gelmek isterim. Lâkin bilmem bu sene vakit bulabilecekmiyim. Maksadım ora Alevî ahvalini hususî bir tetkik altına almaktır. Çünkü ben Alevîleri hem severim, hem de onlar hakkında mufassal bir kitap yazdım. Onlarda Menakip adlı bir kitap vardır, bir de gayet güzel nefes mecmuaları vardır. Eğer Menakibi muvakkat bir zaman için ele geçirirsen makbule geçer. Mamefih sen evvelâ kendini onlara

(*) İlah-yat Fakültesi müderrislerinden Yusuf Ziya Yörük.

yabancı göstermeyip muhabbet tesis etmeyi ve sonra bu kitabı okumak arzusunı ihtar etmelisin. Eğer diğer kitaplar varsa onlardan da istifade ederiz. Şunu biliniz ki, onların kitapları mahremdir. Herkese göstermezler, kendilerinin emniyetini celp etmek şarttır.)

Menakibi ve istediği malûmatı elde edebilmek için derhal harekete geçtim; bu münasebetle Akhisarın Yatağan köyünde bulunmak ihtimalini söylediler, onun için evvelce Yatağan köyüne gitmiş ve orada birkaç gün kalmıştım. İşte bu fırsattan istifade ederek Yatağan'lılardan topladığım bazı malûmatı sevgili Gediz'e gönderiyorum. Bu ve bunu takip edecek yazılarımı sahifeleri arasına alırsa, kendimi bahtiyar addederim.

— YATAĞAN KÖYÜ —

Akhisar kazasının kuzey batısında ve İzmir-Bandırma demiryolundaki Harta istasyonunun tam batısına tesadüf eden bir tepenin hemen hemen ortasına kurulmuş takriben 100 haneli bir köydür.

Yatağan adı ile anılan bu köy çok eski zamanlarda oraya gelerek yurt kuran (Haremeyn) aşiretinin ahfadı olduklarını yüz yıllardanberi güzel kokulu bakır çam ormanlarıyla çevrilmiş olan bu tepenin sakinleridir.

Yatağana muhtelif yerlerden muntazam yollarla çıkılır. Akhisar, Karkagaç kazalarile Yaya köyü nahiyesi Yatağanın etrafında sacayağı teşkil ederler.

Akhisardan giden kara yolu Süleymanlı istasyonunun arkasından ve Sünnetçiler köyünün içinden geçerek yavaş yavaş yükselen iki tarafı zey-

tinlik bir yolu takip eder. Ve bir müddet sonra çam ormanları içinden Marlı suyu namı ile anılan tatlı ve güzel sulu bir çeşmeye, oradan da kavisli ve daha dik bir yolla köyün güney tarafından içeri girer. Akhisardan trenle gidildiği takdirde Süleymanlı, Çobanhasan ve Harta istasyonlarından da Yatağana çıkılır. (Çobanhasan istasyonunda trenler durmadığı için bu köy yolu ile Yatağana gidecek olan yolcular yalnız Somadan İzmir kadar sabah-akşam gidip gelen otoraylardan istifade ederler). Kırkağaçtan çıkan ve Bakırköyünden geçerek Yayaköy nahiyesine giden yol da Yatağana kuzey cihetinden ve pek yakınından geçtiği için buradan da köye gidilebilir. Halk arasında bu köy sakinlerinin yukarıda bahsettiğimiz gibi Haremeyn aşiretinden oldukları söylenmekle beraber bu tepenin yurt olarak seçildiği tarih hakkında esaslı bir bilgileri yoktur.

Yatağan köyünün çevresi bir çok yatırırlarla doludur. Bu dedelerin birçok hikâyeleri ve halkca kuvvetli bir imanla nakledilmekde olan efsaneleri vardır.

Marlı mevkiindeki çamlık çok güzel bir manzara arz etmektedir. Bu havalideki sulara diyecek yoktur. Marlı çeşmesinin olduğu yerde bir kaç dakikalık istirahat insana hayat bahşeder. Yüksek çam ağaçlarından ulu çınar ağaçlarının dallarına sığrayan sincaplar, bimbir makamda öten çeşitli kuşların sadaları, çam kokulu suların çeşmelerden akışı insana başka bir zevk, yeni bir hayat verir.

Marlı çamlığından hiç bir kimse yakacak bir şey alamaz. Buranın odunlarını meş'um addederler. Atanın evi barkı mahvolur derler. Bunun için ağaçları kesmek şöyle dursun, kurumuş ve çürük parçalar bile ne Yatağanlılar ve ne de başka köylüler tarafından alınır.

Merd babadan başka Cigerci dede, Kalbur dede, Yaren dede, Yediler, Kırklar gibi bir çok yatırırlar vardır. Bunlardan en önemlisi Kalbur dede ve Yaren dededir.

Yaren Dede:

Yatağan köyünün kuzey tarafına gelen dik ve yüksek tepenin tam üstündedir. Bakımsızlık yüzünden harap olan türbesinin çökük enkazı içinde yatmaktadır. Yolda Yediler, Kırklar diye daha bir çok mezarlar varsa da bunların yalnız etrafı bir sıra taşla çevrilmiştir. Türbe ve saireleri yoktur.

Bu köyde tanıdığım ve oldukça bilgili Rıza hoca isminde sevimli ve şakacı bir ihtiyarla Yaren dedeye çıkarken ayak basmamış ormanların içinde tesadüf ettiğimiz bu mezarların başında biraz dinlenmek için bir çam ağacının dibinde oturmuştuk. Yol arkadaşım bu mezarları parmağı ile işaret ederek:

— Allah bilir amma... Bunlar hep definedir, define.. Eski adamlar çok kurnazmış oğul. Kocalar paralarını yerlere gömerler ve kimseye göstermeden etrafını da taşla çevirerek mezar haline getirirlermiş. Ertesi gün avda dolrırken bir mezara tesadüf ettiğini ve bu mezarın kendisinden daha yaşlı ve göçüp gitmiş bir kocanın adını rahmetle anarak (ahmetli falandan bir defa işitmişim, falan yerde bir yatır vardır çok büyük ve mübarek bir zattır. Demişti. Haberinizi olsun) diye uydurma bir de yalan kıvrır sonra kendileri göçer gider yere gömdüğü bu serveti kimseye söylemez, mezar kılıklı toprakların altında çürütürlerdi, dedi.

Rıza hocanın mütebessim sımasına hayretle baktım.

— O halde neye açıp aramıyorsunuz? Define ise, yoksa senin de gömülü paraların mı var?

Gülerek cevap verdi:

— Bir kere mezar, yatır, dede; üçler, yediler, kırklar her ne ise bir şey demişler. Biz ruhaniyete itikat eden adamlarız.

Ne olur ne olmaz. Tekin değildir onlar. Ben hem öylece söyleyiverdim. Fikrimi söyledim. Aman Allah göstermesin ne böyle yerleri kazarım, ne de kazılmasına sebep olurum. Dedi.

Bir hayli dık ve kuruyarak dökülmüş çam pürçekleriyle kaypaklık hasıl eden patikalardan dolaşa dolaşa Yaren dedenin ismiyle anılan Yaren tepesine çıktık. Adamakılı yorulmuştuk.

Yaren Babaya aia bir hikâye:

Yatağan dağının en yüksek yeri olan bu tepede şimdiki türbenin yerinde ufakık bir kulübe içinde oturan Yaren Dedenin yanına bir gün uzaklardan bir atlı gelir. Ve Manisa dağlarında avda gezen beylerden birisinin her gece gördüğü bu tepedeki ışığın kimin tarafından yakıldığını ve o zatın kendi yanına gelmesi hakkında verdiği emri tek başına tepede oturan Yaren dedeye tebliğ eder.

Dede ihtiyar halinde kendisini davet eden bu beyin yanına gidemeyeceğini söyliyerek:

— Ben ihtiyar bir devrişim. Oraya kadar gitmeğe kudretim yok. Burası benim dünya ahiret mekânım olacak. Bir emri bak vaki olursa yolda,

MANISA OVASI VE ŞEHRİN SİT VAZİYETİ

[12]

Kazım ÖZSES

(GEÇEN SAYIDAN DEVAM)

MANISA ovasında arıcılık henüz önem kazanmamıştır. Buna rağmen 1500 kadar eski, 20 kadar yeni kovan mevcuttur. Ve bunlardan senede 7500 kilo bal, 750 kilo balmumu elde edilir. 35 köye dağılmış olan arıcılık günden güne inkişaf etmektedir.

Manisa ovasında dut ağacı yetiştirdiği halde ipekböceği yetiştirmeye ehemmiyet verilmemektedir. Çünkü muhitinde ipek istihlak eden

izde kaybolur giderim. Penden beye selâm söyle o buraya kadar gelsin diye haber göndermiş.

Birkaç gün sonra 40 kadar atlı ile Yaren babanın davet ettiği bez gelir. İhtiyar bir devrişin tek başına bu güzel çamlık tepenin üzerindeki kulübede oturduğunu görünce hayretle sorar:

— Ey devriş. Sen benim yanına gelmedin. Beni davet ettin. Fak biz de çokluğuz Şimdi bizi ve atlarımızı ne ile besliyeceksin?

— Allah büyüktür oğul. Hele atlarımızdan inip şöyle oturun, bir soluk alın. Biraz yarenlik yapalım. Elbette hak erenler imdada yetişir. Ona da bir kolaylık bulunur.

Biraz yarenlikten sonra bede yanı başındaki bir taş (yetiş ya Ali) nidası ile parmağını basar. Orada güzel bir kaynak hasıl olur. Tatlı ve güzel bir su akmaya başlar. Biraz sonra da taşın yanındaki kara ağacın gövdesine aynı nida ile dokunur. Atlar için arpa dökülmeğe başlar.

Hayretler içinde seyreden misafirlere nereden geldiği belli olmayan bir çok sofralar çıkarır. Ve misafirlerini ızzat ve ikram eder.

Yaren babaya büyük bir hörmetle bağlanan Saruhan beyi de dedenin oturduğu tepeden gözünün gördüğü yer kadar olan araziye bu köyün sakinlerine bağışlar.

Bu efsane halen Yatağan köylüleri arasında anılır.

— Devamı var —

bir sanavi mıntıkası bulunmadığı gibi, bu işle uğraşacak mütehassıs amele de yoktur. Amele bağcılıkla uğraşır.

11- MADENLER ve MADEN SULARI :

Manisa ovasında ve kaza dahilinde hali hazırda keşfedilerek işletilmeğe başlanmış bir maden yoktur.

Yunt dağlarında Sarı Ahmetli ile Seklik köyleri civarında keşfedilmemiş bir halde simli kurşun, prit, kömür, çinko, bakır, demir, entimuvan, cıva, arsenik madenleri vardır. (1) Manisada zımpara olduğu da (2) söyleniyor.

Manisa kazasında mevcut olan bu madenler işletilecek olursa, hem zirai istihsalât, hem de endüstri faaliyetini kendine toplayacak olan Manisa ovasının Türkiye iktisadiyatındaki ehemmiyeti bu günden çok üstün olacaktır.

Manisa ovası etrafında maden suları da vardır. Manisa - İzmir şosesi üzerinde Bozköyün biraz batısında Değirmenderede haziran aylarında çıkan, 40 gün akan memba halinde bir içme suyu ve bir de kuyu vardır.

Manisa şehrinin doğusunda Akpınar mevkiinde bir tepenin kaidesinden çıkan ve 35°-40° sıcaklıkta bulunan ve Ilıcak suyu denen bir maden suyu vardır. Yazın köy-

— Devamı 16 nci sahifede —

(1) Manisa Vilayeti sayfa: 104

(2) » Coğrafyası sayfa: 176

NİSAN AYI İÇİNDE EVİMİZ ÇALIŞMALARI

1— Milli şeref ve istiklâlimizde önemli varlığı bulunan, İkinci İnönü zaferinin 25 nci yıldönümü 1-Nisan-946 pazartesi günü evimizde yapılan bir toplantıda kutlanmıştır.

Bu münasebetle tegmen Ahmed Sun tarafından (İkinci İnönü Zaferi) konusu üzerinde bir konferans verilmiştir.

2— Milli Egemenlik, çocuk bayramı ve çocuk haftası, evimizce düzenlenen bir program içinde kutlanmıştır.

A— 23 Nisan salı günü saat 10 da Cumhuriyet alanında bütün okulların ve kalabalık bir halk kitlesinin iştirakile yapılan törende evimiz adına, tarih ve müze şubemiz idare kurulu üyelerinden öğretmen İbrahim Gökçen tarafından bir hitabe irad edilmiştir.

B— Saat 14 de evde yapılan bir toplantıda, şehir bandosu muhtelif parçalar çalmış, çocuklarımız tarafından millî oyunlar oynanmış, rond, raks gösterileri yapılmış, birlikte halk türkûleri ve marşlar söylenilerek, millî gün geç saatlere kadar büyük bir neşe ve hareket içinde kutlanmıştır.

C— Çocuk haftasına 22 Nisan pazartesi günü saat 14 de evimizde hazırlanan «Çocuk yayınları» kitap sergisinin açılma törenile başlanmıştır. Çocuklarımızı yakından ilgilendiren bu sergi yavrularımızca büyük bir alâka ile karşılanmış ve bir hafta müddetle açık bulundurulmuştur.

D— Çocuk haftası münasebetile; 22-4-946 tarihinde, lise türkçe öğretmeni Belkis Çapanoğlu «Egemenliğimizde çocuğun rolü», 22-4-946 tarihinde, lise türkçe öğretmeni Naci Tüğen «Çocuk ve önemi», 26-4-946 tarihinde Dr. Rıza Güven «Çocuk bakımı üzerine annelerle konuşma» konuları üzerinde birer konferans vermişlerdir.

E— Hafta münasebetile, bütün ilkokullar öğrencilerinin katışması ile evimiz sahnesinde 24 ve 29 nisan 946 tarihlerinde çeşitli programlı iki müsamere verilmiştir.

F— Yine hafta münasebetile, 24 ve 27 nisan günlerinde ev salonunda, çocuklara projeksiyonla «Fotoğrafla Türkiye» albümü gösterilmiştir. 22-4-946 tarihinde şehirdeki 2 sinemada çocuklara pa-

rasız çocuk ve kültür Filmleri gösterilmiştir.

G— Milli egemenlik ve çocuk bayramı münasebetile, dil, edebiyat şubemiz tarafından, lise, orta ve teknik okul öğrencileri arasında, güzel şiir okuma ve küçük hikâye yazma müsabakası tertip edilmiş ve 25-4-946 perşembe günü saat 16 da evde yapılan ve yüzlerce öğrencinin katıldığı bir toplantıda müsabaka sonuçları alınmış, şiir okumada ve küçük hikâye yazmada derece alan 12 öğrenciye, seçme kitaplardan ibret armağanlar verilmiştir.

H— Çocuk haftası içinde, evde yapılan bütün toplantılarda, çocuklarımıza, Çocuk Esirgeme kurumu ile Sosyal Yardım Şubemiz tarafından, şekerleme ve muhtelif armağanlar dağıtılmıştır.

3— Kemân, mandolinata, piyano müzik kursları aksamaksızın yapılmış, ev orkestrası üyeleri haftanın salı ve perşembe günleri toplu bir halde çalışmalar yapmışlardır.

Ay içinde evimizde iki resim sergisi açılmıştır:

A— İngiliz kültür heyeti tarafından evimizde (İngiliz çocukları resim sergisi) açılmıştır. Sergi bir hafta müddetle yurddaşlarımızın gezmelerine açık bırakılmış ve çevremizde iyi bir ilgi toplamıştır.

B— İkinci sergi, lise ve ortaokul öğrencilerinin bir yıllık emekleri mahsulü bulunan resim sergisidir. Bu sergi de 10 gün müddetle yurddaşlarımızın geymelerine açık bulundurulmuştur.

Sergiye 97 öğrenci 220 parça resimle katılmış ve çocuklarımızın eserleri büyük bir başarı ile karşılanmış ve büyük bir ilgi uyandırmıştır.

4— Temsil Şubesi üyelerimiz (Bir gemi) ve (Hekim uçu) piyeslerini bir arada halkımıza tekrar temsil etmişlerdir.

5— 23 Nisan bayramı münasebetile diğer hayır kurumları ile birleşik çalışmalar kaydedilmiş, fakir öğrencilere, ayakkabı, çorap, önlük dağıtılmıştır. Ayrıca Sosyal Yardım şubemiz tarafından 200 kilo sabun tevzi edilmiştir.

Ev dispanserinde, 3 evci doktorumuz tarafından haftanın üç gününde hasta muayeneleri yapılmıştır. Bu ay içinde 114 yurddaş muayene ve

tedavi edilmiş, 17 fakir yurddaşımızın ilaçları temin olunmuştur.

6— Cezaevinde açılmış bulunan, türkçe okuyup yazma kursu çalışmaları ay devamınca muntazaman yapılmıştır. Sosyal Yardım Şubemiz tarafından kursa devam eden fakir yurddaşların defter, kalem ve kitap gibi ihtiyaçları temin edilmiştir.

7— Kitap odamıza okuyucu olarak (471) yurddaş gelmiştir. Nisan içinde kitaplığımıza yeniden (40) adet kitap temin edilmiştir.

8— Tarih ve müze şubemiz üyeleri programlı çalışmalarına devam etmişler, şehir içinde tarihi inceleme ve etüdler yapmışlardır. Müze idaresile tesis edilmiş olan birleşik tarih çalışmalarına da ara verilmemiş ve şehir müzesinin gelişmesi yolunda verimli hareketler kaydedilmiştir.

Ayrıca, 30-4-946 tarihinde evimizde yapılan bir toplantıda «Tarihi eserleri koruma» adı altında bir cemiyet kurulmuş ve teşekkülün inkişafı ve

faydalı sonuçlara erişmesi yolunda yapılacak çalışmalar programının düzenlenmesi için birleşik mesaiye girişilmiştir.

9— Nisan ayı içinde evimizde, dördü ilkokul öğrencilerinin mesleki toplantıları ve biri, Yardım Sevenler kurumunun yıllık toplantısı olmak üzere başka teşekküllere aid 12 toplantı kaydedilmiş, 5 nikâh töreni ve 2 yek nek şöleni yapılmıştır.

10— 21-4-946 Pazar günü İzmirden şehrimize 200 öğretmen ve 500 öğrenciden ibaret bir misafir kafilesi gelmiştir. Evimizde ağırlanan misafirlerle, tarih ve müze şubesi idare kurulu üyesinden tarih öğretmeni Çağatay Uluçay tarafından «Manisanın tarihi durumu» ve «Şehirde bulunan tarihi eser ve abideler» konusu üzerinde toplu bir konuşma yapılmıştır.

11— Nisan ayı içinde ev kitaplığına temin edilen kitapların adlarını veriyoruz:

No.	Kitabın adı	Yazarın adı
1	Onüçlerin Romanı	Honore de Balzac
2	Jean d'Agreine	Melehior de Vogüe
3	Mehmetçik diyor ki	Sait Toraman
4	Çakır taşın damlaları	Mehmet Çakırtas
5	Garip	Orhan Veli
6	İlkokul dersleridin özel öğretim metodu	Cevdet Demiray
7	Kıralık budalaları	Moliere
8	Hastalık hastası	»
9	Define	Lessing
10	Yalancı	C. Goldoni
11	Teklif	A. Cehof
12	Dünya gözüyle	A. Vildrac
13	Köy ve bölge meslek kursları öğretim Proğ. taslağı	Milli Eğitim Bakanlığı
14	Güney doğu illerimiz ağızlarından toplamalar	Dr.Phil-A.Caferoğlu
15	Gaziantep ağzı... I.... 2. Cilt	Ömer Asım Aksoy
16	Ahlâk tarihi. Cilt I. Sokrat	Prof. Fındıkoğlu Ziyaeddin Fahri
17	İhtikâr	»
18	Auguste Comte'un felsefesi. 4. cilt	» Mustafa Sekip
19	Ahlâk tarihi. İkinci kitap	» Fındıkoğlu
20	» » üçüncü »	»
21	İçtimaiyata giriş	»
22	İbni Haldun ve felsefesi	»
23	Fransız ihtilâli ve tanzimat	»
24	Çocuklarımız ve isimleri	»
25	C.H.P. 945 yılında Halkevleri ve Halkodaları	Yayın

No.	Kitabın adı	Yazarın adı
26	Geometri Orta II. kitap 1	Çözülmüş problemler
27	» » III. » 2.	» »
28	» » II. » 2.	» »
29	» » III » 1.	» »
30	Cebir. Lise I. Ks. 1.	» denklemler
31	» » II. Ks. 2	» »
32	Aritmetik ve Cebir Orta III.	» problemler
33	Fizik, Lise II. K 1.	» »
34	Kimya, » III.	Sabri Gürsoy
35	Birinci Üniversite haftası: Erzurum	Dr. Tahsin Rüştü Bayer
36	İkinci » » : Diyarbakır	İstanbul, Üniversite Yayını
37	Üçüncü » » : Elazığ	» » »
38	Dördüncü » » : Samsun	» » »
39	Beşinci » » : Van	» » »
40	İngiliz Edebiyatı	» » »

Çeviren: Saffet Korkut.

MANISA OVASI

(13 üncü Sahifeden devam)

lüler burada yıkanırılar.

Çal dağlarında Nuriye köyü ci-
varında 30 derece hararette Sarı
kız maden suyu denilen bir su var-
dır. Köylüler ağustos ayında bu-
rada da yıkanırılar.

Ilıcak kaynağının t a h l i l i
şöyledir: (3)

Klor 9, hamızı kibrit 138, kar-
bonatı sodyum 39, bikarbonatı ha-
mızı kar b o n 138,6, m e c m u
sertlik 15,68.

12- SANAYİ VAZİYETİ:

Manisa ovası, sanayiın kulla-
nabileceği bir çok ham maddeleri
yetiştirmesine rağmen sanayileşme
henüz mevcut değildir. Bilhassa
üzüm mahsulüne dayanan şarapçılık
ve pamuk, sasam, zeytin mahsulle-
rine dayanan dokuma ve yağcılık
san'atlarını Manisa kazasında geniş
olarak bulamayışımızın sebebini
iktisadî kalkınmanın yeni yeni can-
lanmağa başlamasında aramalıdır.

Filvaki 17 ci asırda Manisa şeh-
rinde san'at hayatının daha canlı
olduğunu görüyoruz. Bilhassa bez-
cilik, tabaklık (dericilik), boya-
cılık, zeytinyağcılık, yağcılık, sa-
bunculuk ve şarapçılık gibi san'at-
lar inkişaf etmiştir. (4) Bunlardan
bilhassa dokumacılığa ait çulhacılık
(mensucat dokuyan dokuyucu), mu-
taflık (mutaflık=kolan, burunsalık,
köstek, torba, harar, çul, heybe,
urgan ve yular yapanlar), boyacılık
ve saraçlık inkişaf (5) etmişti.

İstiklâl savaşına kadar az çok
devam eden bu san'at hayatı Yunan
işgalinden sonra büsbütün sönmeğe
başlamıştır. Yağcılık ve şarapçılıkla
daha çok yerli Rumlar meşgul oldu-
ğundan bu faa'iyet te sönmeğe baş-
lamış ve şehirdeki üç fabrika
yanmıştır.

— Devam edecek —

(3) A. R. Aksoy'un Ziraat Raporu.

(4) M. Çagatay Uluçay: 17 nci asırda Manisada
Ziraat, ticaret ve esnaf teşkilatı. sayfa: 60

(5) M. Çagatay Uluçay aynı eser, sayfa: 62 ve 82.

Manisa Halkevi Neşriyatı

1 — Güneşi yakanların selâmi	N. İLHAN BERK
2 — Zehirli gaz ve korunma tedbirleri	ŞEVKET KIRBAŞ
3 — Manisa coğrafyası	CENAP REFİK ORKON
4 — Halk zehirli gazlara karşı kendini
ve başkalarını nasıl koruyabilir.	HALİT GİRAY
NEFİ VURAL
5 — Manisa Tarihi	İBRAHİM GÖKÇEN
6 — Saruhan oğulları ve eserlerine dair
vesikalar	M. ÇAĞATAY ULUÇAY
7 — Mimar Sinan'ın eserlerinden Muradiye
Camii	KAMİL SU
8 — Manisadaki Sarâyı Âmiri ve
Şehzadeler Türbesi	M. ÇAĞATAY ULUÇAY
9 — 17 nci asırda Manisada Ziraat, Ticaret
ve esnaf teşkilatı	» »
10 — Yunus Emre'nin Mezarı	» »
11 — 17 ci Yüzyılda Saruhanda eşkiyalık
ve Halk hareketleri	» »
12 — Turist gözü ile Manisa.	» »
13 — Manisada 16 ve 17 nci yüz yılda
Deri Sanatları tarihi üzerinde bir
araştırma	İBRAHİM GÖKÇEN
14 — Manisa arkeoloji müzesi kılavuzu	VAHİT ARMAĞAN
15 — 16 — 17 nci asırlarda Saruhan
Zaviye ve Yatırları	İBRAHİM GÖKÇEN
16 — Saruhanda Yürük ve Türkmenler	» »

YILLIĞI (240) KURUŞTUR.

Yazılar Halkevi "GEDİZ" Dergisi yazı işleri Direktör-
lüğüne gönderilmelidir. Basılma/ı yazılar geri verilmez.
"GEDİZ" in sayfeleri her münevvere açıktır.

Fiatı (20) Kuruştur

Gediz Basımevi — Manisa